

АВТОМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Анотація. Сучасні трансформації в економіці, вимоги до регулювання господарської діяльності суб'єктів господарювання обумовлюють впровадження на підприємствах автоматизованої інформаційно-облікової системи. У статті досліджено і узагальнено теоретичні аспекти процесу автоматизації обліку в цілому, та обліку доходів, витрат та фінансових результатів діяльності підприємства зокрема. Наведено характеристику «1С: Підприємство», як одного з найпопулярніших програмних продуктів для ведення бухгалтерського і податкового обліку, проаналізовано його переваги і недоліки. Розглянуто практичні механізми обробки інформації про доходи, витрати, формування фінансових результатів діяльності підприємства з використанням «1С». Узагальнено результати дослідження рекомендаціями по удосконаленню використання автоматизованих інформаційних систем в обліку.

Ключові слова: автоматизація, доходи, витрати, облік, фінансові результати.

Hrechko Anna, Ponomarova Tetiana

V.N. Karazin Kharkiv National University

AUTOMATION OF FINANCIAL RESULTS ACCOUNTING

Summary. Modern transformations in the economy, the regulation requirements of economic activity of enterprises contribute to the implementation of a unified automatic information accounting system. The article deals with the current issues of automation systems, accounting, reasonably, that the creation and use of computer accounting system contributes not only to acceleration of information of processing of enterprises, but also to the significant improvement of its organization, functions. The theoretical aspects of the automation process of accounting and in particular the automation process of income, expenditure and financial results accounting at enterprises have been investigated and generalized. The basic approaches to the implementation of automated information and accounting systems at enterprises are highlighted and the main stages of the process of accounting of financial results in the conditions of automation are considered. Computer technology in accounting is constantly evolving. In the last decade, not only the number of software products has been increasing, but also the technical characteristics of the programs have been improving. Nowadays modern Ukrainian enterprises use various software for computerization of accounting like «1С: Pidpryyemstvo», «Parus», «Halaktyka», «Infosoft», «Inotek», «BEST», «Akvilon», «FinEko» and other. Description of one of the most popular software products «1С: Pidpryyemstvo» that enterprises use for accounting and tax accounting is presented, it analyses advantages and disadvantages. The article states practical mechanisms of processing information on income and expenses, formation of financial results of the enterprise activity using «1С». Results of the study have been summarized and set of recommendations for the improvement of the use of automated information systems in accounting is given.

Keywords: automation, income, expenditure, accounting, financial results.

Постановка проблеми. У теперішніх умовах розвитку господарської діяльності, коли обсяги виробництва і постачання постійно нарощуються, зростають вимоги до освітньо-кваліфікаційного рівня співробітників, збільшуються об'єми роботи покладені на обліковий апарат, що вимагає нових підходів до оптимізації організації роботи підприємств. Тому кожен суб'єкт господарювання частково або повністю впроваджує найсучасніші методи керування і контролю, а саме автоматизує ручні процеси обліку і аналізу для покращення якості, точності вихідної інформації, збільшення швидкості її обробки і передачі, використовуючи при цьому нові інформаційні технології.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Було вивчено за останнє десятиліття наукові роботи спеціалістів у галузі управлінського та бухгалтерського обліку, що у своїх працях торкалися теми автоматизації. Великий внесок в дослідження даного питання зробили Бойчук А.А. [1], Букало Н.А. [2], Шевчук О.В. [8], Мошковська О.А. [3], Прохар Н.В. [7], Шинкаренко О.М. [9] та інші. Проаналізувавши напрацювання науковців, наведених вище, можна сказати, що всі

вони, попри використання різних підходів до характеристики автоматизації облікових процесів, описують загальні концептуальні та теоретичні відомості з автоматизації обліку, наголошують на проблемі підготовки, перепідготовки кадрів для збільшення ефективності від впровадження автоматизації та витратності придбання сучасного ліцензійного програмного забезпечення.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Не зважаючи на значну кількість досліджень у даній сфері, актуальною є потреба у формулюванні переваг та недоліків, які надає використання автоматизованих інформаційно-облікових систем на прикладі конкретних програмних продуктів. Беручи за основу наукові роботи сучасних вчених, треба узагальнити різноманітні підходи і погляди щодо автоматизації облікових процесів та виокремити практичні механізми обліку фінансових результатів.

Мета статті. Метою даної статті є узагальнення інформації щодо процесу автоматизації обліку в цілому та автоматизації обліку доходів, витрат та фінансових результатів діяльності підприємств зокрема, аналіз переваг і недоліків використання комп'ютерної програми «1С: Підприємство».

Виклад основного матеріалу. Автоматизована інформаційно-облікова система – це система, що включає в себе комплекс розрахункових, технічних та програмних засобів оброблення даних за допомогою яких інформаційний процес обліку автоматизується з метою здійснення обробки, зберігання, отримання і передачі облікової інформації, потрібної спеціалістам-бухгалтерам для виконання завдань управлінського і фінансового обліку [6, с. 192].

Шинкаренко О.М. у своїй праці виділяє 4 головні підходи до введення автоматизованих інформаційно-облікових систем на підприємствах [9, с. 42]:

- універсальний;
- спеціалізований;
- компонентний;
- індивідуальний.

Універсальний підхід полягає у використанні програмних продуктів з метою автоматизації найзагальніших та найпоширеніших бухгалтерських процесів. Наприклад, складання й обробка первинних документів, облік господарських операцій, створення звітів. Такі системи використовують традиційні способи ведення бухгалтерії, коштують не дорого та потребують адаптації відповідно до особливостей діяльності підприємства.

Спеціалізований підхід вимагає створення програмного продукту у відповідності зі специфікою діяльності підприємства. Це стосується, наприклад, ширшої спеціалізації, але за певними напрямками діяльності, або вузької – за видом діяльності.

Компонентне рішення частіше використовується із-за небажання проводити комплексну автоматизацію або нестачі коштів. Даний підхід передбачає поступову автоматизацію облікового процесу. Це може бути спочатку ділянка виробництва, потім розрахунки постачальниками і покупцями, потім заробітна плата і т.д. Така послідовність переходу є дуже зручною для малого та середнього бізнесу, які планують зростати та збільшувати обсяги діяльності у найближчій перспективі.

Індивідуальний – це підхід, що орієнтований на попит багатого клієнта. Очевидною перевагою цього рішення є те, що розробник створює програмне забезпечення такого вигляду, функціоналу та змісту, як бажає сам покупець. Наявність подібного привілею робить продукт унікальним та значно збільшує його вартість, що робить його недосяжним для середньостатистичних споживачів.

Таким чином, автоматизовані інформаційно-облікові системи залежно від ступеню та масштабу їх інтеграції в обліковий процес збільшують точність та швидкість обробки великих масивів, безпомилково здійснюють складні арифметичні розрахунки, дають можливість отримати різноманітні форми звітності та візуальної інформації, дозволяють відмовитися від багатьох проміжних групувальних журналів та відомостей, можуть поєднувати інформаційні бази управлінського та фінансового обліку, ведуть архів даних та звітності за минулі періоди і т.д.

На практиці використання автоматизованого програмного забезпечення дозволяє оперативно реагувати та контролювати законність здійснення операцій, їх ефективність та доцільність з економічної точки зору, не допускає впливу

людського фактору у випадкових помилках через незнання чи неухважність, що допомагає знизити вірогідність накладання штрафу у декілька разів.

Бухгалтерський облік фінансових результатів в умовах автоматизації розподіляє обліковий процес на декілька етапів. Розглянемо їх детальніше.

Перший етап характеризується документальним оформленням фактів здійснення господарських операцій, що пов'язані з виникненням доходів чи витрат. При введенні первинних документів одночасно формуються типові бухгалтерські проводки за даними операціями. Використання широкої номенклатури статей доходів та витрат на підприємстві дає можливість чітко розмежувати доходи і витрати за типами операції, джерелами отримання доходів й напрямками понесення витрат для правильного відображення даних на рахунках фінансового та податкового обліку.

Другий етап визначається впорядкуванням усіх бухгалтерських проводок по обліку доходів і витрат у хронологічному порядку в узагальнений бухгалтерський реєстр – книгу обліку господарських операцій.

На третьому етапі формуються внутрішні і зовнішні бухгалтерські звіти.

Останній, четвертий етап характеризується закриттям облікового періоду і формуванням архіву облікових даних.

Комп'ютерні технології у сфері бухгалтерського обліку не стоять на місці. Протягом останнього десятиліття стрімкими темпами нарощується не тільки кількість програмних продуктів, а і покращуються технічні характеристики програм, збільшується їх потужність, функціональне наповнення, урізноманітнюється дизайн. Покупцем пропонується придбати як комплекс програмного забезпечення в цілому, так і, у разі потреби, окрему його частину з обмеженою предметною областю використання.

Вибір того чи іншого програмного продукту для автоматизованого ведення бухгалтерського обліку, визначення фінансових результатів та складання звітності залежить від виду і об'ємів діяльності підприємства, фінансових можливостей та масштабів запланованої автоматизації.

Сьогодні сучасні підприємства в Україні використовуються різні програмні продукти для комп'ютеризації бухгалтерського обліку серед яких є «1С: Підприємство», «Парус», «Галактика», «Інфософт», «Інотек», «БЕСТ», «Аквілон», «ФінЕко» та інші. На думку кандидата економічних наук, Букало Н.А., «1С: Підприємство» є найбільш універсальною та розповсюдженою у використанні для ведення бухгалтерського, управлінського, фінансового обліку підприємства. Не зважаючи на порівняно доступну ціну придбання, програма за всіма характеристиками є конкурентоспроможною за рахунок простоти інсталяції й використання, можливості гнучкого налаштування конфігурації, швидкого виконання різноманітних операцій та наявності в системі модулів бухгалтерського і податкового обліку, які адаптовані для всіх країн в яких вона використовується [4].

Програма за своєю структурою є компонентною. Різні конфігурації «1С: Підприємство» запрограмовані виконувати набір певних типових

операцій з довідниками та документами, але кожна з них вирізняється функціоналом відповідним для організації бухгалтерського обліку того чи іншого виду діяльності, наприклад, Бухгалтерія сільськогосподарського підприємства, Бухгалтерія будівельної організації, Підприємство Логістика. Конфігурації програми підтримують обмін між собою. Так, конфігурація Бухгалтерія може обмінюватися обліковими даними з конфігурацією Управління торгівлею, Зарплата і Управління персоналом, Конфігурація Управління невеликою фірмою з програмою Бухгалтерія [10]. Кожна з них вирізняється своїм власним механізмом обробки інформації, але механізм розрахунку доходів і витрат та фінансового результату діяльності у цих прикладних рішеннях простий і однотипний.

Документ «Закриття місяця» проводить ряд регламентних операцій по бухгалтерському та податковому обліку в порядку їх закриття для завершення періоду, а саме нарахування амортизації, переоцінка валютних коштів, коригування фактичної вартості номенклатури, списання витрат майбутніх періодів, розрахунок і коригування собівартості продукції (послуг) та інші регламентні та технологічні операції по бухгалтерському обліку (переоцінка вартості запасів, розрахунок торговельної націнки по проданих товарах та закриття реєстрів податкового обліку). Кожна регламентна операція виконується не частіше одного разу на місяць.

Для визначення фінансового результату діяльності підприємства використовують регламентований документ «Визначення фінансових результатів», розташований у підменю «Операції» головного меню, який формує бухгалтерські записи на закриває рахунки витрат за елементами чи видами діяльності, списує загальновиробничі витрати, закриває рахунки з обліку доходів та списує накопичені залишки з рахунків класів 7, 8 і 9 на відповідні субрахунки рахунку 79 «Фінансові результати», а також для формує залишки нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) при проведенні документа з встановленим прапорцем «Розрахувати прибуток / збиток». Отриманий фінансовий результат з урахуванням використаного в поточному періоді прибутку (субрахунок 443 «Прибуток, використаний у звітному періоді») списується на субрахунок 441 «Нерозподілений прибуток» або 442 «Непокритий збиток» [11]. Визначення фінансових результатів зазвичай проводять поквартально, після відображення всіх господарських операцій, що впливають на доходи і витрати, включаючи витрати

з податку на прибуток, а розрахунок прибутку і збитку – за результатами року.

Загалом «1С: Підприємство» характеризується високою якістю ведення обліку з використанням універсальної моделі бухгалтерського обліку (синтетичний і аналітичний облік на рахунках, подвійний запис) відповідно до чинного законодавства України, та ще низкою переваг:

- наявна опція введення нових субрахунків;
- ведення обліку з декількома планами рахунків;
- внесення бухгалтерських проводок при документуванні операцій, інформації за якими групуватиметься у облікових реєстрах;
- автоматичне проведення перевірки правильності внесення операцій;
- наявність довідника кореспонденції рахунків;
- вирішення завдань планування, бюджетування та фінансового аналізу [5, с. 250].

Попри всі вищеперераховані переваги «1С: Підприємство», програма потребує постійних оновлень для захисту інформації від вірусних атак, а робота вимагає спеціальних знань щодо інтерфейсу та особливостей конфігурації, що вимагає особливої підготовки співробітників. Ручне введення багатьох фінансових операцій пов'язаних із нарахуванням відсотків по кредиту, з фінансової оренди, нарахуванням дивідендів, відсутність автоматичного розрахунку відсотків за операціями робить роботу в програмі громіздкою за затратною по людських і часових ресурсах.

Висновки і пропозиції. Отже, в даній роботі було узагальнено інформацію про процес автоматизації та автоматизації обліку доходів, витрат та фінансових результатів діяльності підприємств зокрема та аргументовано достатню кількість доказів, що висвітлюють ефективність використання програмного продукту «1С: Підприємство», як найбільш універсальної щодо специфіки українського законодавства та нормативно-методичного забезпечення бухгалтерського обліку. Збільшення роботодавцями витрат на навчання персоналу та усунення розробниками виділених у роботі недоліків програми сприятиме поглибленню інтеграції обліку та аналізу в автоматизованих системах, що підвищить їх якість та достовірність обліково-аналітичного інформаційного ресурсу за результатами фінансової діяльності підприємства.

Подальшими перспективами дослідження в даному напрямку може стати характеристика та аналіз інших програмних продуктів, які на вітчизняному ринку користуються найбільшим попитом, порівняння їх переваг і недоліків за основними ознаками.

Список літератури:

1. Бойчук А.А. Автоматизація обліку на підприємствах України. *Наука й економіка*. 2016. № 2. С. 22–25.
2. Букало Н.А. Автоматизація обліку в сучасних умовах. *Збірник наукових праць ЧДТУ*. 2013. Вип. 33. Ч. 2. С. 56–59.
3. Мошківська О.А. Облік фінансових результатів: теорія та методологія : монографія. Київ : КНТЕУ, 2013. С. 315–363.
4. Офіційний сайт фірми «1С Україна». URL: <http://1c.ua/ua/> (дата звернення: 01.09.2019).
5. Панчук І.П. Проблеми автоматизації фінансової діяльності підприємств. *Бізнес Інформ*. 2015. № 2. С. 248–252.
6. Пашніна А.О. Переваги використання автоматизованої інформаційно-облікової системи у контексті функціонування інтегрованої системи господарського обліку. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2015. № 1. С. 191–197.
7. Прохар Н.В. Облік доходів, витрат і фінансових результатів: проблеми теорії та практики : монографія / за ред. Н.В. Прохар, Ю.О. Ночовна. Полтава : РВВ ПУЕТ, 2011. С. 134–136.
8. Шевчук О.В. Автоматизація бухгалтерського обліку : навч.-метод. посібник / за ред. О.В. Шевчук, В.О. Фастунова, В.В. Мальцева. Луганськ : ДЗ «ЛНУ ім. Т. Шевченка», 2011. Ч. 1. 203 с.

9. Шинкаренко О.М. Інформаційні системи і технології в обліку і аудиті : навч. посібник. Черкаси : Черкаський навчально-науковий інститут ДВНЗ «Університет банківської справи», 2016. 128 с.
10. «1С:Підприємство 8» – опис і основні характеристики програми. URL: <https://www.netsoft.com.ua/1C-Predpriyatiye-8-opisaniye-osnovnyye-kharakteristiki-ukr.html> (дата звернення: 05.09.2019).
11. «1С:Бухгалтерія 8»: закриття періоду. URL: <https://i.factor.ua/ukr/info/1c/1c-06/> (дата звернення: 05.09.2019).

References:

1. Boychuk, A.A. (2016). Avtomatyzatsiya obliku na pidpryyemstvakh Ukrainy [Accounting automation at Ukrainian enterprises]. *Science and economics*, vol. 2, pp. 22–25.
2. Bukalo, N.A. (2013). Avtomatyzatsiya obliku v suchasnykh umovakh [Accounting automation in modern conditions]. *Collection of scientific works of Cherkasy state technological university*, vol. 33, part 2, pp. 56–59.
3. Moshkovskaya, O.A. (2013). *Oblik finansovykh rezul'tativ: teoriya ta metodolohiya : monohrafiya* [Accounting for financial results: theory and methodology : monograph]. Kyiv : KNTEU.
4. Ofitsiyniy sait firmy 1C Ukraina [Official site of 1C Ukraine]. URL: <http://1c.ua/ua/>
5. Panchuk, I.P. (2015). Problemy avtomatyzatsiyi finansovoyi diyal'nosti pidpryyemstv [Problems of automation of financial activity of enterprises]. *Business Inform*, no. 2, pp. 248–252.
6. Pashchina, A.O. (2015). Perevahy vykorystannya avtomatyzovanoyi informatsiyno-oblikovoyi systemy u konteksti funktsionuvannya intehrovanoyi systemy hospodars'koho obliku [Advantages of using an automated information and accounting system in the context of functioning of an integrated business accounting system]. *Problems and prospects of economy and management*, no. 1, pp. 191–197.
7. Prokhar, N.V. (2011). *Oblik dokhodiv, vytrat i finansovykh rezul'tativ: problemy teorii ta praktyky : monohrafiya* [Accounting for income, expenses and financial results: problems of theory and practice : monograph]. Poltava : Poltava University of Economics and Trade.
8. Shevchuk, O.V. (2011). *Avtomatyzatsiya bukhhalters'koho obliku* [Accounting Automation]. Lugansk : Luhansk Taras Shevchenko National University.
9. Shinkarenko, O.M. (2016). *Informatsiyni systemy i tekhnolohiyi v obliku i audyti* [Information Systems and Technologies in Accounting and Auditing]. Cherkasy : Cherkasy Educational and Scientific Institute of the State Banking University.
10. «1С: Підприємство 8» – опис і основні характеристики програми [«1С: Enterprise 8» – description and main features of the program]. URL: <https://www.netsoft.com.ua/1C-Predpriyatiye-8-opisaniye-osnovnyye-kharakteristiki-ukr.html>
11. «1С: Бухгалтерія 8»: закриття періоду [«1С: Accounting 8»: closing of the period]. URL: <https://i.factor.ua/ukr/info/1c/1c-06/>